

**TASVIRIY SAN'AT DARSLARIDA AKVAREL BO'YOG'IDAN
FOYDALANISH TEXNIKASI VA UNING O'ZIGA HOS XUSUSIYATLARI**

*Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti Tasviriy san'at
yo'nalishi 1-bosqich magistranti*

Adxamova Oltinoy Rafiqjon qizi

*Andijon davlat pedagogika instituti Ijtimoiy gumanitar va san'at fakulteti
Tasviriy san'at yo'nalishi 1-bosqich talabasi*

Akbarova Rayhona Jamoliddin qizi

Annotasiya: Ushbu maqolada akvarel bo'yoqlari to'g'risida ma'lumotlar, akvarellarning tarkibi, xususiyatlari, qo'llanilishi, akvarel texnikasi va uning o'ziga xosligi to'g'risida ko'plab ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: akvarel, tasviriy san'at, ranglar, suv, soya, yorug'lik, qog'oz, effekt, kistlar, texnika, natyurmort, asboblari- uskunalar.

Abstract: Watercolor in this article information about paints, composition, properties, application of watercolors, watercolor technique and its uniqueness are given a lot of information.

Keywords: watercolor, fine art, colors, water, shadow, light, paper, effect, cysts, technique, still life, tools and equipment.

Аннотация: Акварель в этой статье. дается много информации о красках, составе, свойствах, применении акварели, технике акварели и ее уникальности.

Ключевые слова: акварель, изобразительное искусство, цвета, вода, тень, свет, бумага, эффект, кисты, техника, натюрморт, инструменты и оборудование.

Akvarel – bu san'atda suv asosidagi bo'yoqlar yordamida yaratiladigan suratlar va rasm chizish texnikasi bo'lib, u eng nozik va nafis usullardan biri hisoblanadi. Akvarel chizishda foydalaniladigan bo'yoqlar suv bilan aralashtiriladi va shaffoflik xususiyatiga ega bo'lib, natijada yorug'lik va ranglarning o'zaro uyg'unligi hosil bo'ladi.

Akvarelning asosiy xususiyatlari:

1. Shaffoflik: Akvarel bo'yoqlari shaffofligi tufayli qog'oz yuzasidan yorug'likni aks ettiradi va rasimga yengillik hamda yorqinlik baxsh etadi.

2. Suv bilan boshqaruv: Bo'yoqlar suv yordamida suyultiriladi va qog'oz yuzasida tarqaladi, bu esa o'ziga xos tasviriy effektlar yaratishga imkon beradi.

3. Quruq va ho'l usul: Rasm chizishda ho'l (suv bilan bo'yalgan yuzada ishlash) va quruq (qog'ozning quruq yuzasida bo'yalish) texnikalari qo'llaniladi.

4. Tez qurishi: Akvarel bo'yoqlari tez quriydi, bu esa rasm chizishni yanada qiziqarli qiladi.

Akvarel chizishda kerakli asbob-uskunalar:

1. Akvarel bo'yoqlari: Tabiiy pigmentlardan tayyorlangan shaffof bo'yoqlar.

2. Akvarel qog'ozi: Maxsus qog'oz qalin va suvni yaxshi yutadi.

3. Cho'tkalar: Yumshoq va elastik cho'tkalar (odatda tabiiy tuklardan yasalgan).

4. Suv idishi: Bo'yoqlarni suyultirish va cho'tkani yuvish uchun.

5. Palitra: Ranglarni aralashtirish uchun silliq yuzaga ega. Akvarelning tarixiy tarixi:

Qadimgi davrlar: Akvarel san'ati qadimgi Misrda va Xitoyda paydo bo'lgan. Xitoyda qog'oz ishlab chiqarilishi akvarel texnikasining rivojlanishiga katta hissa qo'shgan. Yevropa san'ati: Yevropada akvarel san'ati O'rta asrlarda rivojlanib, miniatyuralar va kitoblarni bezashda ishlatilgan. 18-19-asrlar: Bu davr akvarel san'atining oltin davri hisoblanadi. Ingliz san'atkori Jozef Mallord Uilyam Tyorner akvarel texnikasini yuqori cho'qqilarga olib chiqdi.

Akvarelning qo'llanilishi:

1. Landshaftlar: Tabiat manzaralarini chizish uchun juda mos.

2. Portretlar: Inson qiyofalarini nozik va yumshoq tasvirlash uchun ishlatiladi.

3. Botanik tasvirlar: O'simliklarning detallarini aks ettirish uchun.

4. Illyustratsiyalar: Kitoblar va plakatlar uchun ishlatiladi.

Akvarel san'ati nafisligi va tabiiyligi bilan tanilgan. Uning o'ziga xos jozibasi san'at ixlosmandlari va rassomlar orasida har doim qadrlangan. Akvarel Texnikasi: Tasviriy San'atda Suv Ranglari Mo'jizasi Akvarel, suvga eruvchan bo'yoqlar yordamida yaratilgan rangtasvir asarlariga aytiladi. Ushbu texnika o'zining shaffofligi, yorug'lik va soyani nozik tarzda ifodalashi bilan ajralib turadi. Akvarel bo'yoqlari suv bilan aralashtirilganda shaffof bo'lib qoladi, bu esa qog'ozning oq rangi yoki oldingi qatlamlar ko'rinib turishiga imkon beradi.

Yorug'lik va Soyaning Nozikligi: Akvarelning shaffofligi tufayli yorug'lik va soyalarni juda nozik tarzda ifodalash mumkin.

Ranglarning O'zaro Aralashuvi: Akvarel bo'yoqlari suv bilan aralashtirilganda osongina aralashib, yangi ranglar hosil qiladi.

Quruq Cho'tka Texnikasi: Quruq cho'tka yordamida bo'yoqni qog'ozga surtish orqali qiziqarli effektlar yaratish mumkin.

Akvarel Texnikasining Afzalliklari:

Oson O'rganiladi: Akvarel texnikasi boshqa rangtasvir turlariga nisbatan osonroq o'rganiladi. Tez Quruydi. Akvarel bo'yoqlari tez quriydi, bu esa tezroq ishlash imkonini beradi. Ko'p Qirrali. Akvarel texnikasi landshaft, portret, natyurmort va boshqa ko'plab janrlarda qo'llanilishi mumkin. Akvarel Texnikasi bilan Ishlaganda E'tibor Berish Kerak bo'lgan Jihatlar. Akvarel uchun maxsus ishlab chiqarilgan qog'ozlarni tanlash kerak. Bo'yoqqa qo'shilgan suv miqdori rangning shaffofligiga ta'sir qiladi. Turli o'lchamdagi va shakldagi cho'tkalarni tanlash kerak. Akvarel texnikasida ko'p qavatli ishlash mumkin, lekin har bir qavat qurib bo'lgachgina keyingi qavatni qo'llash kerak.

Akvarel Texnikasi Misollari:

Yuqoridagi rasm akvarel texnikasi yordamida yaratilgan bo'lib, uning shaffofligi, yorug'lik va soyaning nozikligi, ranglarning o'zaro aralashuvi va quruq cho'tka texnikasi aniq ko'rinib turibdi. Akvarel texnikasi tasviriy san'atda juda keng qo'llaniladi va o'zining go'zalligi va o'ziga xosligi bilan ajralib turadi. Agar siz ham akvarel texnikasini o'rganmoqchi bo'lsangiz, yuqoridagi ma'lumotlar sizga yordam beradi. Akvarelning o'ziga xos xususiyati bo'yoqning tiniq, rangning sofligidir, rang-tasvirida oq bo'yoq ishlatilmaydi- oq qog'oz bo'yoq vazifasini bajaradi, bo'yog'i qog'oz sirtiga yupqa qatlam bo'lib yotadi, bu qatlam nurni yaxshi o'tkazadi. Shuning uchun rang-tasviri yuzasi silliq bo'lmagan oq qog'ozga ishlanadi, bo'yog'ida rasm ishlanganda rangsurtmalar, rang qatlamlari xususiyati hisobga olinishi kerak, rang-tasvirning o'ziga xosligi shundaki, u oq qog'oz yuzasida bo'yoqning o'ziga xos shaffofligi va yorug'lik ta'siri bilan hosil bo'ladi.

Akvarel texnikasi juda xilma-xil bo'lib, u quyidagilardan iborat:

"Alla prima" (birinchi qatlam) texnikasi – bo'yoq bir qatlam bilan qo'llaniladi, bu holda ranglarning o'zaro aralashishi va oq qog'ozning yorug'lik ta'siri hisobga olinadi.

"Lessirovka" texnikasi – bo'yoq bir necha qatlam bilan qo'llaniladi, bu holda ranglarning chuqurligi va yorug'lik ta'siri yanada aniqroq bo'ladi.

"Quruq cho'tka" texnikasi – quruq cho'tka bilan bo'yoq qog'ozga surtiladi, bu holda ranglarning nozik chiziqlari va nuqtalari hosil bo'ladi.

"Nam cho'tka" texnikasi – nam cho'tka bilan bo'yoq qog'ozga surtiladi, bu holda ranglarning yumshoq va havodor o'tishlari hosil bo'ladi.

Akvarel texnikasi juda nozik va murakkab bo‘lib, u rassomning mahorati va sezgirligini talab qiladi. Akvarel asarlari o‘zining go‘zalligi, yengilligi va havodorligi bilan ajralib turadi. Ular ko‘pincha landshaft, portret, natyurmort va boshqa mavzularda ishlanadi. Akvarel texnikasi tarixi qadimga borib taqaladi. Uning ildizlari Misr va Xitoy san‘atida uchraydi. Yevropada akvarel texnikasi Uyg‘onish davrida rivojlana boshlagan. Uning rivojlanishiga Albrecht Dyurer, Leonardo da Vinchi, Rafael va boshqa buyuk rassomlar katta hissa qo‘shganlar. Hozirgi kunda akvarel texnikasi dunyo bo‘ylab keng tarqalgan va u ko‘plab rassomlar tomonidan qo‘llanilmoqda. Akvarel asarlari ko‘rgazmalar va auksionlarda yuqori baholarga sotilmoqda. Akvarel texnikasi o‘zining go‘zalligi, yengilligi va havodorligi bilan ajralib turadi. U ko‘plab rassomlar tomonidan qo‘llanilmoqda va u dunyo bo‘ylab keng tarqalgan. Akvarel asarlari ko‘rgazmalar va auksionlarda yuqori baholarga sotilmoqda. Akvarel texnikasi – bu rasm chizishda suvda eruvchan bo‘yoqlar yordamida ishlatiladigan san‘at uslubi bo‘lib, uning asosiy xususiyati noziklik va yengillikdir. Bu texnika san‘atda keng qo‘llanilib, o‘ziga xosligi bilan ajralib turadi. Quyida akvarel texnikasining asosiy xususiyatlari keltirilgan:

1. Materiallar va asboblar:

Bo'yoqlar: Akvarel bo'yoqlari suvda yaxshi eriydi va yorqin ranglarni beradi.

Qog'oz: Maxsus akvarel qog'ozlari namlikni yaxshi shimib oladi va bo'yoqni to'g'ri tarqatadi.

Cho'tkalar: Turli shakl va o'lchamdagi yumshoq cho'tkalar ishlatiladi.

2. Akvarel texnikasining o'ziga xosligi:

Yorqinlik va tiniqlik: Akvarel bo'yoqlari qatlam-qatlam ishlanadi, bu esa rasmlarga o'ziga xos tiniqlik beradi.

Suv bilan ishlash: Ranglarni tarqatish va o'tishlarni hosil qilishda suvning miqdori muhim ahamiyatga ega.

Qatlamlilik: Bo'yoqlarni bir-birining ustiga yengil surtish orqali chuqurroq ranglar va effektlar yaratiladi.

O'zgarmaslik: Akvarel bo'yoqlarini tuzatish qiyin bo'lib, san'atkor birinchi urinishdayoq aniq va ehtiyotkor ishlashi kerak.

3. Texnik uslublar:

"Mokriy po mokrom" (nam yuzada): Qog'ozni oldindan namlab, bo'yoqlarni erkin tarqalishini ta'minlash. **"Suxoy po mokrom"** (quruq cho'tkada): Qog'ozni quruq holda qoldirib, ranglarni aniq chizish. **Gradasiya** (rang o'tishlari): Ranglarni asta-sekin bir rangdan boshqasiga o'tkazish.

4. Akvarel texnikasining afzalliklari:

Sodda asbob-uskunalar.

Yengil va havo singari nozik ko‘rinish.

Ishlash tezligi, chunki bo‘yoqlar tez quriydi.

Tabiat va peyzajlarni chizishda tabiiylikni ta‘minlash.

5. Akvarel san'atining o'rni:

Akvarel texnikasi tabiat manzaralari, gul kompozitsiyalari, portretlar va abstrakt san'atda keng qo'llaniladi. Bu texnika chizilgan asarlarda hissiyot va dinamika yaratishga imkon beradi. Akvarel san'atkorlar uchun ijodiy erkinlik beradi, lekin uning ustida ishlash ko'nikma va sabr talab qiladi. Bu texnika har bir bo'yoq zarrachasi orqali hissiyotlarni ifodalash imkonini beradi.

Xulosa : Xulosa o'rinda aytishimzi mumkinki: Akvarel texnikasi nozik va samimiy san'at asarlarini yaratishga imkon beruvchi noyob vositadir. Uning shaffof va yengil xususiyatlari uni boshqalardan ajratib turadi. Akvarel nafaqat ijodkorning hissiyotlarini ifodalash uchun, balki tabiat va hayotning go'zalligini tasvirlashda ham samarali yo'nalishdir. Akvarel texnikasi tasvirlarga tabiiylik va spontanlik kiritadi. Xatoliklarni tuzatish qiyin bo'lishi tufayli u diqqatni va mahoratni talab qiladi. Ushbu texnika ijodkorlarga o'z hissiyotlarini nozik va samimiy ifodalash imkonini beradi. Akvarel texnikasi ko'pincha landshaft, portret va dekorativ san'atda ishlatiladi, chunki u tabiiy yengillikni va hayotiylikni aks ettirishda muvaffaqiyatli.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdiraslov S., Tolipov N. Rangtasvir. T.: Bilam, O'MKHTM, 2005.
2. Baymurzayevna , O . S (2020). Ixtisoslashtirilgan san'at maktablarida o'quvchilarga natyurmortni ranhtasvirda ishlashga o'rgatish metodikasi.
3. Nabiyeu. M Rangshunoslik.T.: O'qituvchi 1995.
4. Xudoyberdiyev, M (2021) . "Manzara rangtasvirini o'qitishda talabalarning ijodiy qobiliyatlarining usullari " . Журнал музыки и искусства, 2.(2)